

Historia Biblioteki Publicznej w Żninie sięga roku 1945, a jej korzenie lat międzywojennych. Tak jak nazwy tak zmieniał się zasięg oddziaływania biblioteki. Początkowo Powiatowa..., Powiatowa i Miejska..., Rejonowa ..., Gminna..., a obecnie Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna rozbudowywała sieć bibliotek, zmieniała lokale, pozyskiwała środki na zakup księgozbioru. Po wielu latach starań stworzony został pewien model biblioteki satysfakcjonujący czytelników.

W okresie międzywojennym w powiecie żnińskim największe zasługi na polu czytelnictwa posiadało Towarzystwo Czytelń Ludowych - najstarsza organizacja oświatowa w Polsce. W Żninie istniała już od 1920 roku Powiatowa Biblioteka Czytelń Ludowych nosząca imię Henryka Sienkiewicza. Biblioteka ta posiadała 7 000 woluminów, a korzystało z niej 600 czytelników rocznie. Od 1935 roku istniała w Żninie również Centrala Bibliotek Ruchomych, która wypożyczała małe komplety książek dla niektórych wsi. Własne "biblioteki" posiadały także, niektóre żnińskie towarzystwa oraz Magistrat.

Jak wynika z powyższego zbiory biblioteczne w okresie międzywojennym w bibliotekach powiatu żnińskiego były niewielkie, ale i one podzieliły los innych polskich książek. Już w pierwszych latach okupacji cały księgozbiór publiczny i prywatny został wywieziony do Kościelca i spalony.

W pierwszych miesiącach wolności Inspektor Szkolny w Żninie, równocześnie z uruchomieniem szkół w powiecie żnińskim, zarządził ogólną zbiórkę książek. Nauczyciele ze szkół wiejskich zebrali 100 książek i 100 książek, tak zwanych podworskich, przekazał Cenzor Prasowy. Te dwie cyfry stanowiły załączek **Biblioteki Powiatowej**, która powstała w końcowych dniach miesiąca maja 1945 roku.

Kierownictwo biblioteki powierzono znanej i cenionej działaczce Towarzystwa Czytelń Ludowych, nauczycielce Janinie Żnińskiej Szwajcerowej, która wraz z Marią Bartkowiak - Hernet rozpoczęła pracę związaną z tworzeniem sieci bibliotek w powiecie żnińskim.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie na koniec 1945 roku posiadała księgozbiór wielkości 200 tomów, 90 czytelników i 930 wypożyczeń. Biblioteka mieściła się w lokalu przy ul. 700-lecia, w pomieszczeniach hotelu "Basztowy".

W 1946 roku powstała w Żninie druga biblioteka nosząca nazwę Miejskiej Biblioteki Publicznej imienia Mariana Rapackiego. Fundatorami tej biblioteki były żnińskie spółdzielnie - Powszechna Spółdzielnia Spożywców "Społem", Powiatowy Związek Spółdzielni Samopomoc Chłopska, Gminna Spółdzielnia Mleczarska i Bank Ludowy. Kierownictwo tej placówki powierzono nauczycielce Barbarze Lubik-Derechowej.

Miejska Biblioteka mieściła się pierwotnie w jednym z pomieszczeń Biblioteki Powiatowej. Z dnia na dzień wzrastała jednak liczba książek i zachodziła konieczność powiększania lokali biblioteki. W latach 1947 - 1949 Miejska Biblioteka Publiczna zmieniła więc swój lokal - najpierw umiejscowiono ją w lokalu przy ul. Śniadeckich 26, następnie przy ul. Śniadeckich 16, a jeszcze później otrzymała trzy pomieszczenia przy Placu Wolności 11. Zorganizowano tam wypożyczalnię i czytelnię. Od 1951 roku kierownictwo Miejskiej Biblioteki Publicznej objęła Jadwiga Lubikowa. W 1947 roku Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie otworzyła Gminne Biblioteki Publiczne w Rogowie i Gąsawie, a w 1949 roku Miejską Bibliotekę Publiczną w Janowcu Wlkp. oraz biblioteki Żnin - Wschód, Żnin - Zachód, Żarczyn i 60 punktów bibliotecznych. Kolejne lata 50 - te zapoczątkowały funkcjonowanie następnych placówek bibliotecznych uzupełniających istniejącą już sieć - tabela.

Powstawanie sieci placówek bibliotecznych Powiatu Żnińskiego 1945 - 2004

Rok powstania	Placówki biblioteczne	
	Gmina Żnin	Powiat Żnin
1945	Biblioteka Powiatowa w Żninie.	
1946	Miejska Biblioteka Publiczna w Żninie.	
1947		Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie.

		Gminna Biblioteka Publiczna w Gąsawie.
1949	Biblioteka Żnin - Wschód (zlikwidowana w 1992 r.). Biblioteka Żnin - Zachód. Biblioteka w Żarczynie (przeniesiona do Dziewierzewa, w 1975 r. zaliczona do gminy Szubin).	Miejska Biblioteka Publiczna w Janowcu Wlkp.
1954	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Żninie (połączenie).	Biblioteka w Żernikach
1955	Biblioteka w Jaroszewie (przeniesiona w 1982 r. do Brzyskorzystewka). Biblioteka w Słębowie (zlikwidowana w 1991 r.).	Biblioteka w Świątkowie.
1957	Biblioteka w Bożejewicach (zlikwidowana w 1992 r.).	Biblioteka w Laskach Wielkich.
1961		Biblioteka w Gościeszynie.
1963	Biblioteka w Gorzycach.	
1967		Biblioteka w Gączu (przeniesiona do Sarbinowa II w 1981 r.).
1975	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Żninie zmienia nazwę na Rejonowa Biblioteka Publiczna w Żninie .	
1983	Filia przy Zespole Opieki Zdrowotnej w Żninie (zlikwidowana w 1993 r.).	
1992	Rejonowa Biblioteka Publiczna w Żninie zmienia nazwę na Gminna Biblioteka Publiczna w Żninie .	Biblioteka w Żninie przestała pełnić merytoryczną kontrolę nad placówkami powiatu.
1993	Filia Nr 1 w Żninie (ul. Żytnia 1).	
2000	Gminna Biblioteka Publiczna w Żninie zmienia nazwę na Biblioteka Publiczna w Żninie .	
2004	Powierzenie zadań powiatowej biblioteki publicznej Bibliotece Publicznej w Żninie i zmiana jej nazwy na Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie .	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie obejmuje opieką merytoryczną: Miejską Bibliotekę Publiczną w Barcinie, Miejską Bibliotekę Publiczną w Janowcu Wlkp., Miejską Bibliotekę Publiczną w Łabiszynie, Gminną Bibliotekę publiczną w Rogowie, Gminną Bibliotekę Publiczną w Gąsawie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie kronik biblioteki.

Z trudnościami lokalowymi borykała się również Powiatowa Biblioteka, ze względu na konieczność rozbudowy zakładu gastronomicznego PSS "Społem", musiała opuścić "sale kominkowe" hotelu "Basztowy" i zająć nieprzystosowane pomieszczenia przy Pl. Wolności 17.

W roku 1954 nastąpiło połączenie Powiatowej ... i Miejskiej Biblioteki Publicznej w jedną placówkę, która od tej chwili nosiła nazwę **Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żninie**. Miejschem

pracy obu połączonych bibliotek stał się lokal przy Placu Wolności 11 (dotychczas zajmowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną). Ze względu na szczupłość pomieszczeń konieczną okazała się likwidacja czytelnicy.

W sierpniu 1957 roku odeszła do pracy w szkolnictwie Janina Źnińska Szwajcerowa, a kierownictwo biblioteki objęła Elżbieta Źurawska, która kierowała placówką 25 lat.

Z dnia na dzień rosły zbiory biblioteczne, zwiększała się liczba czytelników i rosły ich wymagania. Władze miasta i powiatu, wychodząc im na przeciw, przydzieliły nowy lokal przy ul. Śniadeckich 21, którego otwarcie nastąpiło w maju 1968 roku. Zorganizowano w nim czytelnicy, wypożyczalnię z wolnym dostępem do półek, magazyny i pracownie, a w późniejszym okresie oddział dla dzieci. Lokal ten na miarę ówczesnych lat należał do jednych z nowoczesniej i funkcjonalniej urządzonych.

Rok 1975 przyniósł nowy podział administracyjny kraju likwidujący powiaty i tworzący gminy. Powiatowa i Miejska Biblioteka otrzymała wówczas nazwę Rejonowej Biblioteki Publicznej i zmieniła nieco zasięg swojego oddziaływania (zgodny z podziałem administracyjnym). W gminie Źnin istniały wówczas:

- Rejonowa Biblioteka Publiczna w Źninie
- Filia Źnin - Wschód w Źninie
- Filia w Jaroszewie (w 1982 r. przeniesiona do Brzyskorzystewka)
- Filia w Gorzycach
- Filia w Bożejewicach
- Filia w Słębowie

oraz od 1983 roku

- Filia przy ZOZ w Źninie

Z dniem 31 grudnia 1982 roku odeszła na emeryturę Elżbieta Źurawska. Ster biblioteki, na krótki okres czasu, przejęła Irena Potulna, następnie Czesława Źygulska. Kolejna zmiana dyrektora nastąpiła 15 listopada 1983 roku, funkcję tę objęła Jadwiga Jelinek, która pełniła tę funkcję do kwietnia 2019 r.

Zmianę w strukturze sieci bibliotek przyniosły też lata 90-te. Mocą ustawy o samorządzie terytorialnym Rejonowa Biblioteka Publiczna w Źninie przekształcona została w Gminną Bibliotekę Publiczną, teren jej działania ograniczony został wyłącznie do Gminy Źnin. Oszczędnościowa gospodarka finansowa gminy spowodowała likwidację filii bibliotecznych: w Słębowie (1991), w Źninie - Wschód (1992) oraz w Bożejewicach (1992). Decyzją dyrekcji Źnińskiego szpitala zlikwidowana została także filia tam istniejąca (brak pomieszczeń), jednak dzięki przychylności Zarządu Miejskiego wykorzystano zgromadzony w niej księgozbiór do utworzenia nowej filii przy ul. Źytniej 1 (1993). W zasięgu oddziaływania Gminnej Biblioteki Publicznej w Źninie pozostały następujące placówki:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Źninie, ul. Śniadeckich 21 (biblioteka główna)
- Oddział dla dzieci - Źnin ul. Sienkiewicza 4 (umiejscowiony tam w roku 1994)
- Filia Nr 1 w Źninie, ul. Źytnia 1
- Filia w Brzyskorzystewku
- Filia w Gorzycach

Księgozbiór zlikwidowanych filii, w ilości 29909 woluminów, magazynowano w wynajętych pomieszczeniach. Sytuacja taka trwała do roku 1997, kiedy to Biblioteka otrzymała nowy lokal przy ul. Sienkiewicza 4 w Źninie, utworzyła wówczas własny magazyn rezerw.

Lata 90 - te przyniosły starania o zmianę warunków lokalowych biblioteki głównej, które nie spełniały już wymogów placówki kulturalnej tego typu. Po kilku latach zabiegów, decyzją Rady Miejskiej w Źninie, biblioteka otrzymała w użytkowanie budynek przy ul. Sienkiewicza 4. W

grudniu 1997 roku po krótkotrwałym remoncie adaptacyjnym, rozpoczęła działalność upowszechnieniową.

Ponad 700 m² powierzchni, okazała, przestronna, wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia, oddział dla dzieci, sala zbiorów specjalnych, dział opracowywania księgozbioru, przestronne magazyny oraz archiwum stanowią doskonałą bazę i optymalne podstawy dalszego rozwoju tejże placówki.

Okazją sprzyjającą wspomnianemu rozwojowi było ogłoszenie ustawy z, dnia 24 lipca 1998 roku, o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa obligującej władze nowo powstałych powiatów do tworzenia bibliotek powiatowych. Kilka lat trwały zabiegi o stosowną decyzję w tej kwestii, motywacją były odpowiednie warunki jak i osiągnięcia merytoryczne żnińskiej biblioteki. Ostatecznie, w dniu 8 lipca 2004 roku podpisane zostało porozumienie między Powiatem Żnińskim, a Gminą Żnin. Od 1 października 2004 r. biblioteka rozpoczęła działalność pod nazwą **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie** realizując zarówno zadania gminne jak i powiatowe w zakresie upowszechniania czytelnictwa, dysponując czterema placówkami:

- MiPBP w Żninie - siedziba główna ul. Sienkiewicza 4
- filia biblioteczna nr 1 w Żninie ul. Żytnia 1 (obecnie Aliantów 10)
- filia biblioteczna w Gorzycach
- filia biblioteczna w Brzyskorzystewku,

obejmując opieką merytoryczną biblioteki publiczne Gminy Barcin, Łabiszyn, Rogowo, Janowiec Wielkopolski, Gąsawa.